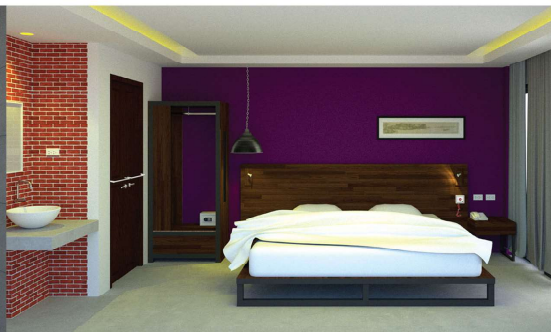

ก่อนปรับปรุง

เสนอเพื่อปรับปรุง

แนวทางการประเมินและออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

Design and evaluation guidelines for improving physical environment and facilities in accommodations for elderly tourists, Samut Songkhram province

ภัทธิตา พงศ์ธนา¹, สุจิตรา อุรัตนมณี² และ พิมลมาศ ประเสริฐสุข³
Phattita Pongthana¹, Sujitra Uratanamnee² and Pimonmart Prasirtsuk³

Received: 2021-09-20

Revised: 2022-05-30

Accepted: 2022-06-08

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสงครามได้มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวสุขภาพของผู้สูงอายุ การพัฒนาสภาพกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการประเมินและออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักโรงแรมและที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้วิธีการสำรวจและสรุปแนวทางการประเมินจากเกณฑ์กฎหมายกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 และ พ.ศ.2564 และเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ที่รวมถึงมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของกระทรวงสาธารณสุขสำหรับโรงแรมและที่พัก ผลการวิจัยสามารถจำแนกแนวทางการปรับปรุงห้องพักได้ 2 รูปแบบ คือ ห้องพักที่รถเข็นผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ และห้องพักที่รถเข็นไม่สามารถใช้งานได้ที่เหมาะสม สำหรับ

¹ วิทยาลัยสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

(College of Architecture, Suan Sunandha Rajabhat University)

ผู้เขียนหลัก (corresponding author) E-mail: phattita.po@ssru.ac.th

² วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

(College of Nursing and Health Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University)

³ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University)

ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินได้ด้วยตัวเองเท่านั้น เงื่อนไขสำคัญ คือ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ภายในห้องน้ำที่ต้องเพียงพอรองรับเก้าอี้ล้อ เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงแรมที่พักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้กับการก่อสร้างใหม่และการปรับปรุงกายภาพเดิม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ โรงแรมและที่พักสำหรับผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย จังหวัดสมุทรสงคราม

Abstract

As Thailand is now entering an aging society, Samut Songkram Province has a policy to promote and develop as a center for ecotourism and culture by supporting and promoting cultural and community-based tourism for the elderly. This research aims to evaluate the accommodation design guidelines for the physical environment and facilities for elderly tourists in Samut Songkhram Province by using a survey method and proposing the evaluation in accordance with to the Law on Building Facilities for the Disabled or Handicapped and the Elderly, 2005 and 2021, as well as the Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) Standard which includes the disease prevention and control measures for hotels and accommodation stipulated by the Ministry of Public Health. It is found that there are two types of room improvement approaches. The first room type is for wheelchair users and the second is for an elderly person who can walk without assistance by using a cane. The key finding is the limitation of the bathroom area which is not suitable for wheelchair users. Hotel operators and related agencies can use these design and evaluation guidelines to improve the physical environment and hotel facilities for elderly tourists.

Keywords: elderly people, elderly accommodation, elderly tourists, Thailand Safety and Health Administration (SHA), Samut Songkram province

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้สำรวจสังคมไทยในอีก 20 ปีข้างหน้า ระบุว่าสัดส่วนอัตราประชากรของผู้สูงวัยจะเพิ่มมากขึ้น โดยสัดส่วนของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จะมีอัตราเพิ่มขึ้นจากในปี พ.ศ.2543 ที่ร้อยละ 10 เป็น ร้อยละ 13.6 ในปี พ.ศ.2563 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประชากรกำลังเปลี่ยนไปสู่โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่ “ภาวะประชากรสูงอายุ” ในอัตราที่รวดเร็ว การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา (Ministry of Tourism and Sports, 2017) จึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนทางกายภาพของโรงแรมและที่พัก เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งด้านการสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและรองรับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม โดยสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน และการท่องเที่ยวสุขภาพและผู้สูงอายุ ปัจจุบันเป็นจังหวัดเป้าหมายในแผนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่กรุงเทพมหานคร และเป็นจังหวัดที่อยู่ในถนนเส้นหลักของการเดินทางสู่จังหวัดอื่น ๆ อีกทั้งมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งทางน้ำและทางบก มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลทำให้เกิดการสร้างสถานประกอบการประเภทโรงแรมและที่พักในจังหวัดสมุทรสงครามจำนวนมากถึง 295 แห่ง แต่ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลรองรับว่าสถานประกอบการโรงแรมและที่พักใดมีมาตรฐานในการรองรับผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จึงมีนโยบายในการปรับปรุงโรงแรมในจังหวัดให้สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่กำลังเพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบทางกายภาพของสถานประกอบการโรงแรมและที่พัก และนำเสนอเป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมสำหรับสถานประกอบการโรงแรมและที่พัก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงการออกแบบสถานประกอบการโรงแรมและที่พักให้มีมาตรฐานความปลอดภัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านสุขอนามัย และด้านการควบคุมโรคจากการเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ และสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการรวบรวมข้อมูล และศึกษาค้นคว้าข้อมูล (documentary research) จากเอกสาร บทความ และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกรณีตัวอย่างจากโรงแรมในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่เข้าร่วมโครงการปรับปรุงห้องพักของโรงแรมและที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวน 6 โครงการ โดยใช้วิธีการสำรวจ (survey research) พื้นที่จริง การบันทึกภาพและจดบันทึกแบบห้องพักและ

สภาพแวดล้อมของโรงแรมและที่พัก เพื่อเก็บข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพ การใช้งานพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในห้องพักของโรงแรม รวมถึงวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) และนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม และเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน 2 ระบบ เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย

1. จากการศึกษาทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในห้องพักของโรงแรมและที่พัก สามารถสรุปเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมิน เพื่อเป็นแนวทางออกแบบและปรับปรุงห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในโรงแรมและที่พักได้เป็น 2 ระบบ ดังนี้

1.1 ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1) กฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการ ทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548

2) กฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการ ทุพพลภาพ และคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564

3) ข้อเสนอแนะการออกแบบเพื่อทุกคน (universal design) สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

1.2 มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก ประกอบด้วย

1) มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงสาธารณสุข

2) มาตรการป้องกันและควบคุมโรค สำหรับกิจการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิง ในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

โดยได้ทำการสรุปรายละเอียดข้อกำหนด และมาตรฐานในการประเมินทั้ง 2 ระบบ ตามเกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
1. จำนวนห้องพัก		
- จำนวนห้องพัก	1. อาคารโรงแรมต้องจัดให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ชั้นละไม่น้อยกว่า 1 ห้อง (2) 2. กรณีที่โรงแรมเป็นอาคารชั้นเดียว มีจำนวนห้องพักไม่เกิน 10 ห้อง ให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ไม่น้อยกว่า 1 ห้อง (2) 3. กรณีที่โรงแรมเป็นอาคารชั้นเดียว มีห้องพักเกิน 10 ห้องขึ้นไป ให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ 1 ห้องต่อทุก 10 ห้องที่เพิ่มขึ้น เศษของ 10 ให้คิดเป็น 10 ห้อง (2)	N/A
2. ห้องนอน		
2.1 ความกว้างทางเดินในอาคาร	กว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. (3)	N/A
2.2 ความกว้างข้างเตียง	กว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. อย่างน้อยหนึ่งด้าน (3)	ความกว้างระหว่างเตียงไม่น้อยกว่า 1 เมตร (7)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ต่อ)

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
2.3 ประตูห้องนอน		
- ขนาดประตู	กว้างไม่น้อยกว่า 86 ซม. (2), กว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. (4)	N/A
- อุปกรณ์ประตู มือจับประตูในแนวตั้ง ก้านบิด หรือแกนผลัก ลูกบิด ราวจับ	1. อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นชนิดก้านบิด หรือแกนผลัก สูงไม่น้อยกว่า 1-1.2 ม. (1) 2. มือจับประตูในแนวตั้ง ปลายด้านล่างไม่เกิน 80 ซม. และปลายด้านบนสูงไม่น้อยกว่า 1 ม. (1), (3) 3. ราวจับแนวนอน สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80-90 ซม. (1), (4)	สร้าง QR Code แทนการใช้ Key Card (5), (6)
- พื้นต่างระดับ	พื้นห้องต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาด ความสูงไม่เกิน 1.3 ซม. และขอบทั้งสองด้านมีความลาดชันไม่เกิน 1:2 (2), มีความลาดเอียงไม่เกิน 45 องศา หรือ 1:1 (3)	N/A
- แผ่นกันกระแทก (kick plate)	ควรมีแผ่นกันกระแทก (kick plate) ที่ด้านล่างของบานประตู มีความสูงของแผ่น 30-40 ซม. เพิ่มความกว้างของบานประตู (3)	N/A
2.4 เฟอร์นิเจอร์		
- โต๊ะ	สูง 75 - 80 ซม. (4)	N/A
2.5 สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ		
- ปุ่มสัญญาณเตือนภัย	สูง 25 - 95 ซม. ความดังไม่เกิน 120 เดซิเบล โดยเป็นปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัส (3), สูง 80 - 90 ซม. (4)	N/A
- ป้าย/สัญลักษณ์	N/A	จัดให้มีป้ายแสดงคำแนะนำ แนวปฏิบัติของผู้ใช้บริการ เพื่อให้ข้อมูลความรู้ คำแนะนำ หรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค (5), (6), (7)
- แก้วน้ำ น้ำเปล่า กาแฟ ชา อื่น ๆ	N/A	1. มีการแยกชุดบริการอื่น ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการเป็นรายบุคคล เช่น ผ้าเช็ดหน้า แก้วน้ำ ถ้วยกาแฟ เป็นต้น เพื่อป้องกันการสัมผัสและใช้สิ่งของร่วมกัน 2. จัดเตรียมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และ แอลกอฮอล์ หรือแอลกอฮอล์เจล อย่างน้อย 70% (6), (7)
- ถังขยะ	N/A	จัดให้มีถังขยะที่มีฝาปิด มีการกำจัดขยะ ของเสีย กระดาษชำระ และหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วอย่างเหมาะสม (5)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ต่อ)

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
3. ห้องน้ำ		
3.1 ขนาด	มีพื้นที่ว่างระยะการหมุน เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 ม. (1)	N/A
- ห้องน้ำและห้องส้วมรวมกัน	พื้นที่ว่างมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร (4)	N/A
3.2 วัสดุพื้นห้องน้ำ	วัสดุปูพื้นต้องไม่ลื่น (1)	N/A
3.3 ประตูห้องน้ำ	ประตูของห้องที่ตั้งโถส้วมเป็นแบบบานเลื่อนหรือเป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอก โดยต้องเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า 90 องศา ต้องมีราวจับแนวนอน และมีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ประตูด้านหน้าห้องส้วม (2)	N/A
- ขนาด	กว้างไม่น้อยกว่า 86 ซม. (2), กว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. (4)	N/A
- อุปกรณ์ประตู มือจับประตูในแนวตั้ง ก้านบิดหรือแกนผลัก ลูกบิด ราวจับ	1. อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นชนิดก้านบิดหรือแกนผลัก สูงไม่น้อยกว่า 1-1.2 ม. (1) 2. มือจับประตูในแนวตั้ง ปลายด้านล่างไม่เกิน 80 ซม. และปลายด้านบนสูงไม่น้อยกว่า 1 ม. (1), (3) 3. ราวจับแนวนอน สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80-90 ซม. (1), (4)	N/A
- พื้นต่างระดับ	พื้นห้องต้องมีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับต้องมีลักษณะเป็นทางลาดความสูงไม่เกิน 1.3 ซม. และขอบทั้งสองด้านมีความลาดชันไม่เกิน 1:2 (2), มีความลาดเอียงไม่เกิน 45 องศา หรือ 1:1 (3)	N/A
3.4 สุขภัณฑ์และอุปกรณ์ห้องน้ำ		
1) อ่างล้างมือ	1. ได้อ่างล้างมือน้ำด้านที่ติดผนังไปจนถึงขอบอ่างเป็นที่ยึด เพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถ สอดเข้าไปได้ โดยขอบอ่างอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 45 ซม. และต้องอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง (2) 2. สูงไม่น้อยกว่า 75 - 80 ซม. (4) 3. มีราวจับในแนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง (2)	N/A

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ต่อ)

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
- ก๊อกน้ำ	ชนิดก้านโยกหรือก้านกดหรือก้านหมุนหรืออัตโนมัติ (1), (2), (3), ชนิดก้านโยกหรือก้านปิดหรืออัตโนมัติ (4)	N/A
- กระจก	สูงจากพื้นไม่เกิน 1 ม. ทำมุมเอียง 10-20 องศา (4)	N/A
2) สุขภัณฑ์	โถส้วมสูงไม่น้อยกว่า 40 - 45 ซม. (1), (2), (4)	N/A
- สายชำระ	สูงไม่น้อยกว่า 0.55-1.20 ม. (4)	N/A
- ที่ใส่กระดาษชำระ	สูงไม่น้อยกว่า 0.55-1.20 ม. (3)	N/A
- ราวจับในแนวนอน	สูงจากพื้น 65-70 ซม.และยื่นล้ำขอบโถส้วม 25-30 ซม. (1),(2)	N/A
- ราวจับในแนวตั้ง	ปลายด้านล่างสูงไม่น้อยกว่า 65-70 ซม. ยาวไม่น้อยกว่า 60 ซม. (1), (2)	N/A
- ราวจับตัว L	มีความยาวไม่น้อยกว่า 60 ซม. สูง 65 - 70 ซม. ราวจับยาวไม่น้อยกว่า 60 ซม. (4)	N/A
- ราวจับแบบพับได้	สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 65-70 ซม. ยาวไม่น้อยกว่า 55 ซม. ห่างจากขอบโถส้วมไม่น้อยกว่า 15-20 ซม. (1), (2)	N/A
- ราวจับแบบอื่น ๆ	สูงไม่น้อยกว่า 80-90 ซม. (1), (2)	N/A
3) ที่อาบน้ำแบบฝักบัว	ความกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 ม. ความยาวไม่น้อยกว่า 1.20 ม. (1), (4)	N/A
- ฝักบัว	ต้องมีสายยาวไม่น้อยกว่า 1.5 ม. (3), สูงไม่เกิน 1.20 ม. (4)	N/A
- ก๊อกน้ำฝักบัวฝักบัว	สูงไม่น้อยกว่า 0.95-1.20 ม. (3)	N/A
- ที่นั่งอาบน้ำ	สูงไม่น้อยกว่า 45-50 ซม. (1), (3), (4)	N/A
- ราวจับแนวนอน	มีราวจับแนวนอนที่ด้านข้างของที่นั่ง สูง 65-70 ซม. และยาว 65-70 ซม. (1)	N/A
- ราวจับแนวตั้ง	มีความยาวต่อจากราวจับแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อย 60 ซม. (1)	N/A
- ราวจับตัว L	มีความยาว 65-70 ซม. สูง 60 ซม. ราวจับแนวตั้งยาวไม่น้อยกว่า 60 ซม.(4)	N/A
- ที่วางสบู่และอื่น ๆ	สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 0.30 และสูงไม่เกิน 1.20 ม. (1), (4)	N/A

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ต่อ)

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
4) ที่อาบน้ำแบบอ่างอาบน้ำ		
- รววจับแนวตั้ง	มีราวจับในแนวตั้งที่อยู่ห่างจากผนังด้านหัวอ่างน้ำ 60 ซม. โดยปลายด้านล่างสูงจากพื้น 65-70 ซม. ยาวไม่น้อยกว่า 60 ซม. (1), (3), (4)	N/A
- รววจับแนวนอน	มีราวจับในแนวนอนที่ปลายของราวจับในแนวตั้งและยาวจรดผนังห้องอาบน้ำ (1) สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 85-90 ซม. (3), อยู่ปลายราวจับแนวตั้งและยาวจรดผนังห้องอาบน้ำ (4)	N/A
5) อุปกรณ์อื่น ๆ		
- สบู่	N/A	1. มีการแยกชุดบริการอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการเป็นรายบุคคล เช่น ผ้าขนหนู แก้วน้ำ ถ้วยกาแฟ เป็นต้น เพื่อป้องกันการสัมผัสและใช้สิ่งของร่วมกัน 2. จัดเตรียมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และ แอลกอฮอล์ หรือแอลกอฮอล์เจล อย่างน้อย 70% (6), (7)
- น้ำยาสระผม	N/A	
- ผ้าเช็ดตัว	N/A	
- ผ้าเช็ดหน้า	N/A	
- ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดตัว	N/A	
- เสื้อ หมวกคลุมอาบน้ำ	N/A	
- ถังขยะ	N/A	จัดให้มีถังขยะที่มีฝาปิด มีการกำจัดขยะ ของเสีย กระดาษชำระ และหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วอย่างเหมาะสม (5)
4. ระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง		
4.1 แสงสว่าง	N/A	N/A
4.2 สวิตช์ไฟ	สูงไม่น้อยกว่า 90 ซม. และสูงไม่เกิน 1.20 ม. (3)	N/A
4.3 ปลั๊กไฟ	สูงไม่น้อยกว่า 40 ซม. และสูงไม่เกิน 1 ม. (3)	N/A
5. การระบายอากาศและปรับอากาศ		
5.1 ช่องระบายอากาศห้องนอน	N/A	N/A
5.2 ช่องระบายอากาศห้องน้ำ	N/A	N/A
5.3 เครื่องปรับอากาศ	N/A	ปรับตำแหน่งเครื่องปรับอากาศห้องพักทุกห้องให้เหมาะสม เพื่อการไหลเวียนของอากาศ (5)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ต่อ)

รายการ	ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน	มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก
6. ระบบอัคคีภัย		
6.1 เครื่องดับเพลิง	N/A	N/A
6.2 อุปกรณ์แจ้งเหตุเพลิงไหม้		
- อุปกรณ์ตรวจจับความร้อน	ติดตั้งสูงไม่เกิน 4 ม. (3)	N/A
- อุปกรณ์ตรวจจับควัน	สำหรับอาคารอยู่อาศัย ควรติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับควัน กรณีอาคารไม่เกิน 3 ชั้น สามารถใช้ชนิดที่เรียกว่า อุปกรณ์ตรวจจับควันและเตือนภัยในตัว (3)	N/A
6.3 ป้ายสัญลักษณ์และแผนผังหนีไฟ	มีแผนผังต่างสัมผัสดังตำแหน่งของห้องพัก บันไดหนีไฟ และทิศทางไปสู่บันไดหนีไฟ โดยติดไว้ที่กึ่งกลางบานประตูด้านในและอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.30 ม. แต่ไม่เกิน 1.70 ม. (2)	N/A
6.4 พื้นที่หลบภัย ระบบการเตือนภัย การขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน	อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ (1)	N/A

ที่มา :

- (1) กฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 (Ministry of Interior, 2005)
- (2) กฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 (Ministry of Interior, 2021)
- (3) ข้อเสนอการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน (Association of Siamese Architects under Royal Patronage, 2014)
- (4) คู่มือเพื่อการออกแบบเพื่อทุกคน (Jarutach, 2015)
- (5) รายการเกณฑ์ตรวจสอบเพื่อประเมินมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในสถานประกอบการ ประเภท โรงแรมและที่พัก สถานที่จัดการประชุม (SHA) (Ministry of Tourism and Sports, 2020)
- (6) คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าของกิจการ/ผู้ให้บริการ/ผู้ใช้บริการ (Department of Tourism, 2020)
- (7) มาตรการป้องกันและควบคุมโรคสำหรับกิจการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) (Department of Health Service Support Ministry of Public Health, 2020)

2. จากการสำรวจและเก็บข้อมูล ห้องพักในโรงแรมและที่พักในจังหวัดสมุทรสงครามทั้ง 6 โครงการ และนำมาประเมินตามเกณฑ์การประเมินห้องพักในโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 1 ตามข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินโรงแรมและที่พัก ทั้ง 6 โครงการ ผู้วิจัยสามารถจำแนกแนวทางในการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

ในที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

2.1 สำหรับห้องพักที่รถเข็นผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โคโค่วิว โฮเต็ล และ บ้านไม้ชายคลองรีสอร์ท

2.2 ห้องพักที่รถเข็นไม่สามารถใช้งานได้ เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้ไม้เท้าพยุงตัวหรือเดินได้ด้วยตัวเองเท่านั้น จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ อสิตา อีโค รีสอร์ท โรงแรมอัมพวาน่านอนแอนด์สปา กระจับเบตแอนด์เบรคฟาสต์ และ หนึ่งในบางคนที่รีสอร์ท

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 ได้กำหนดให้มีพื้นที่ว่างภายในห้องส้วม เพื่อให้เก้าอี้ล้อสามารถหมุนตัวกลับได้ ซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการปรับปรุงห้องน้ำเดิม เนื่องจากในการขยายห้องน้ำให้มีขนาดใหญ่ขึ้น จะไปกระทบกับโครงสร้าง พื้นที่การใช้งานและงานระบบอื่น ๆ ได้ ทำให้ดำเนินการยาก จึงขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

1. ตัวอย่างการวิเคราะห์ห้องพักที่รถเข็นผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ กรณีศึกษาโคโค่วิว โฮเต็ล

ที่ตั้ง 144 ทางหลวง บางแพ-สมุทรสงคราม ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 เป็น อาคารอยู่อาศัยรวม 7 ชั้น จำนวนห้องพักทั้งหมด 40 ห้อง ตั้งอยู่ริมน้ำ ใกล้ถนนและชุมชน (ดังภาพที่ 2)

ข้อมูลทั่วไปของโครงการ เป็นโรงแรมประเภท 3 มาตรฐานระดับ 3 ดาว และเข้าร่วมโครงการ SHA ราคาห้องพัก 2,000 บาท (ศุกร์-เสาร์ นักชัตฤกษ์) 1,800 บาท (วันธรรมดา) รวมอาหารเช้า ลักษณะกลุ่มลูกค้าที่เข้าพัก คือ กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มครอบครัวมีเด็ก และผู้สูงอายุ

ภาพที่ 2 ที่ตั้งโครงการและบรรยากาศของโคโค่วิว โฮเต็ล
ที่มา: ปรับปรุงจาก Coco view hotel (2016)

ภาพที่ 3 บรรยากาศในห้องนอนโคโค วิว โฮเทล ห้องพัก (ชาย) และ ห้องน้ำ (ขวา)

จากการสำรวจ (ดังภาพที่ 3) พบว่า สภาพที่ควรปรับปรุงภายในห้องพักโคโค วิว โฮเทล ได้แก่

- (1) โคโค วิว โฮเทล เป็นอาคารอยู่อาศัยรวม 7 ชั้น ไม่มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ
- (2) ห้องนอน ตำแหน่งประตูห้องนอนใช้ระบบคีย์การ์ด ไม่ได้ใช้ระบบ QR Code และไม่มีมือจับแนวตั้งหรือราวจับแนวนอนและแผ่นกันกระแทกประตู ภายในห้องพักไม่พบปุ่มสัญญาณเตือนภัยและป้ายแสดงคำแนะนำ แนวปฏิบัติของผู้ใช้บริการ และถังขยะเป็นแบบไม่มีฝาปิด
- (3) ห้องน้ำ ความสูงอ่างล้างมือ สูงมากกว่า 75 - 80 เซนติเมตร ไม่มีราวจับในแนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง ความสูงกระจก สูงจากพื้นเกิน 1 เมตร ภายในห้องน้ำไม่พบที่นั่งอาบน้ำและราวจับสำหรับผู้สูงอายุ และถังขยะเป็นแบบไม่มีฝาปิด

ภาพที่ 4 ผังห้องนอนของโคโค วิว โฮเทล ก่อนปรับปรุง (ซ้าย) และ เสนอเพื่อปรับปรุง (ขวา)

โดยมีแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ดังภาพที่ 4) ดังต่อไปนี้

(1) โคโค วิว โฮเต็ล มีลักษณะเป็นอาคารอยู่อาศัยรวม 7 ชั้น จึงเสนอให้มีการปรับปรุงให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ อย่างน้อยชั้นละ 1 ห้อง รวมทั้งหมด 7 ห้อง

(2) ห้องนอน เนื่องจากสำรวจพบว่า ทางเดินกว้างเพียงพอแล้วสำหรับรถเข็น แต่ยังขาดอุปกรณ์สำหรับอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ประเมินทั้ง 2 ระบบ (ดังตารางที่ 1) ประกอบด้วย สัญญาณเตือนภัยราวจับต่าง ๆ และแผ่นป้าย ดังภาพที่ 5 และภาพที่ 6

ภาพที่ 5 แนวทางการปรับปรุงห้องนอนของโคโค วิว โฮเต็ล (ผังห้องนอน)

ที่มา: ปรับปรุงจาก Jarutach (2015) และ Department of Health Service Support Ministry of Public Health (2020)

ภาพที่ 6 ภาพทัศนียภาพของห้องพักโคโค วิว โฮเต็ล ก่อนปรับปรุง (บน) หลังปรับปรุง (ล่าง)

(3) ห้องน้ำ เนื่องจากสำรวจพบว่า มีพื้นที่โล่งภายในห้องสามารถให้รถเข็นหมุนกลับรถได้ แต่ยังขาดอุปกรณ์สำหรับอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงเสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ประเมินทั้ง 2 ระบบ (ดังตารางที่ 1) ประกอบด้วย ระดับการติดตั้งสุขภัณฑ์ ราวจับต่าง ๆ และสัญญาณเตือนภัย ดังภาพที่ 7 และภาพที่ 8

ภาพที่ 7 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำของโคโค วิว โฮเต็ล
ที่มา: ปรับปรุงจาก Jarutach (2015)

ภาพที่ 8 ภาพทัศนียภาพของห้องน้ำของโคโค วิว โฮเต็ล ก่อนปรับปรุง ก่อนปรับปรุง (บน) หลังปรับปรุง (ล่าง)
ที่มา: ปรับปรุงจาก Jarutach (2015) และ Department of Health Service Support Ministry of Public Health (2020)

2. ตัวอย่างการวิเคราะห์ห้องพักที่รถเข็นไม่สามารถใช้งานได้ เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้ไม้เท้าพยุงตัวหรือเดินได้ด้วยตัวเองเท่านั้น กรณีศึกษา โรงแรมอัมพวาน่านอนแอนด์สปา

ที่ตั้ง 96 ถนนประชาเสรษฐ ตำบลอัมพวา อำเภอมะปวย จังหวัดสมุทรสงคราม 75110 ตั้งอยู่ติดริมถนน เป็น อาคารอยู่อาศัยรวม 5 ชั้น จำนวนห้องพักทั้งหมด 36 ห้อง ราคาห้องพัก 2,900-3,000 บาท (ศุกร์-เสาร์ นักช้ตฤกษ์) 2,500 บาท (วันธรรมดา) รวมอาหารเช้า (ดังภาพที่ 9)

ข้อมูลทั่วไปของโครงการ เป็นโรงแรมประเภท 3 มาตรฐานระดับ 3 ดาว และ เข้าร่วมโครงการ SHA ลักษณะกลุ่มลูกค้าที่เข้าพัก คือ กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มครอบครัวมีเด็กและผู้สูงอายุ

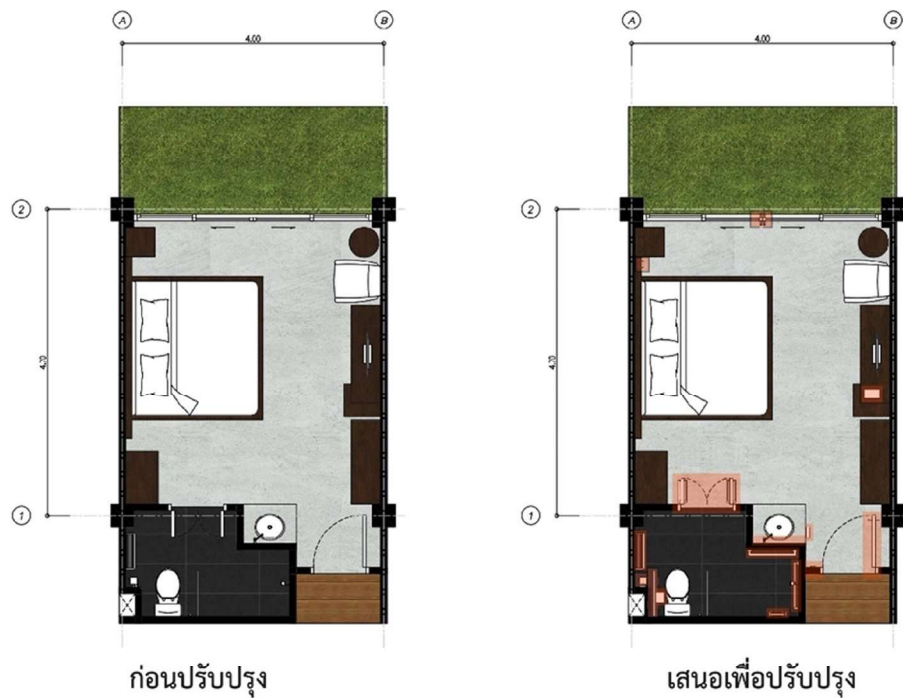
ภาพที่ 9 ที่ตั้งโครงการและบรรยากาศของโรงแรมอัมพวาน่านอนแอนด์สปา
ที่มา: ปรับปรุงจาก Amphawa Nanon Hotel (2021)

ภาพที่ 10 บรรยากาศในห้องนอนโรงแรมอัมพวน่านอนแอนด์สปา ห้องพัก (ซ้าย) และห้องน้ำ (ขวา)

จากการสำรวจ (ดังภาพที่ 10) พบว่า สภาพที่ควรปรับปรุงของห้องพักโรงแรมอัมพวน่านอนแอนด์สปา ได้แก่

- (1) อัมพวน่านอนแอนด์สปา เป็นอาคารอยู่อาศัยรวม 5 ชั้น ไม่มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ
- (2) ห้องนอน ตำแหน่งประตูห้องนอนใช้ระบบคีย์การ์ด ไม่ได้ใช้ระบบ QR Code และไม่มีมือจับแนวตั้งหรือราวจับแนวนอน และแผ่นกันกระแทกประตู ความสูงโต๊ะ สูงน้อยกว่า 75-80 เซนติเมตร ภายในห้องพักไม่พบปุ่มสัญญาณเตือนภัยและป้ายแสดงคำแนะนำ แนวปฏิบัติของผู้ใช้บริการ สวิตช์ไฟ สูงมากกว่า 1.20 เมตร และถังขยะเป็นแบบไม่มีฝาปิด
- (3) ห้องน้ำ พื้นที่ว่างภายในห้องน้ำ มีระยะการหมุน น้อยกว่าเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 เมตร ประตูห้องน้ำเป็นแบบเปิดเข้าภายในห้องน้ำและไม่พบอุปกรณ์เปิดปิดประตูชนิดก้านบิดหรือแกนผลัก มือจับประตูสูงน้อยกว่า 80 เซนติเมตร อ่างล้างมือไม่พบราวจับในแนวนอนแบบพับเก็บได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างของอ่าง และกระจกสูงจากพื้นเกิน 1 เซนติเมตร ที่อาบน้ำแบบฝักบัว มีความกว้างน้อยกว่า 1.10 เมตร และไม่พบที่นั่งอาบน้ำและราวจับสำหรับผู้สูงอายุ และถังขยะเป็นแบบไม่มีฝาปิด

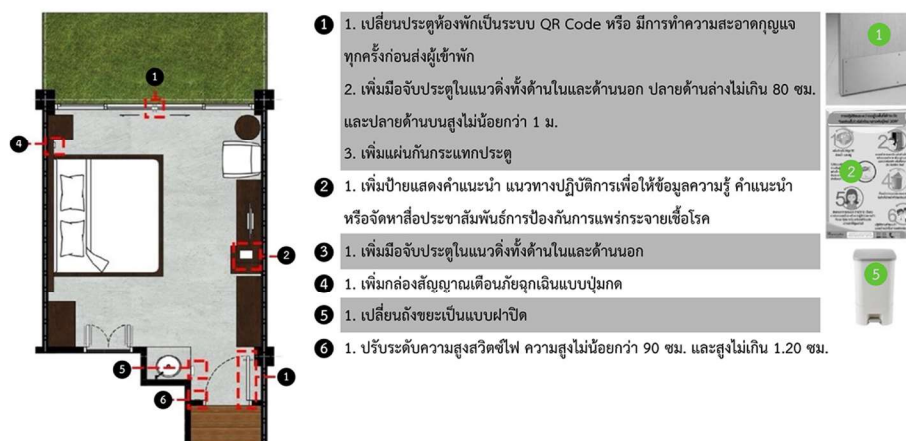

ภาพที่ 11 ฟังห้องพักของโรงแรมอัมพวาน่านอนแอนด์สปา ก่อนปรับปรุง (ซ้าย) และ เสนอเพื่อปรับปรุง (ขวา)

โดยมีแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ดังภาพที่ 11) ดังต่อไปนี้

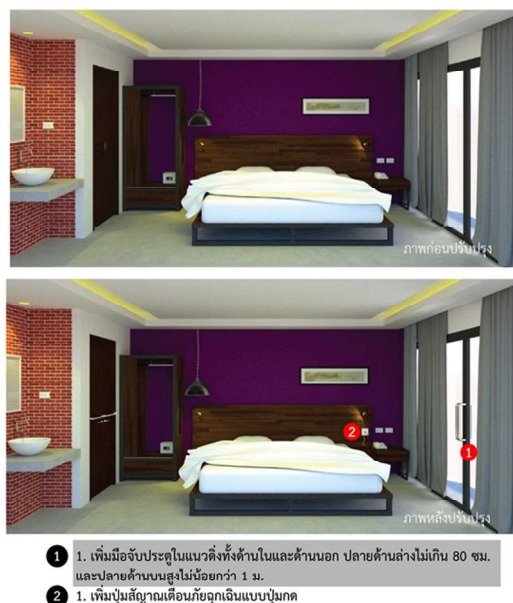
(1) โรงแรมอัมพวาน่านอน เป็นอาคารอยู่อาศัยรวม 5 ชั้น จึงต้องจัดให้มีห้องพักสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ อย่างน้อยชั้นละ 1 ห้อง รวมทั้งหมด 5 ห้อง

(2) ห้องนอน เนื่องจากสำรวจพบว่า ทางเดินกว้างเพียงพอสำหรับรถเข็นแต่ห้องน้ำมีความกว้างไม่เพียงพอสำหรับหมอนรถ ดังนั้น ผู้สูงอายุที่เข้าพักควรจะเป็นผู้สูงอายุที่สามารถเดินได้หรือใช้ไม้เท้าช่วยพยุงตัวเท่านั้น และ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ประเมินทั้ง 2 ระบบ (ดังตารางที่ 1) ประกอบด้วย ระบบการรักษาความปลอดภัย ราวจับต่าง ๆ สัญญาณเตือนภัย และระดับของอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังภาพที่ 12 และภาพที่ 13

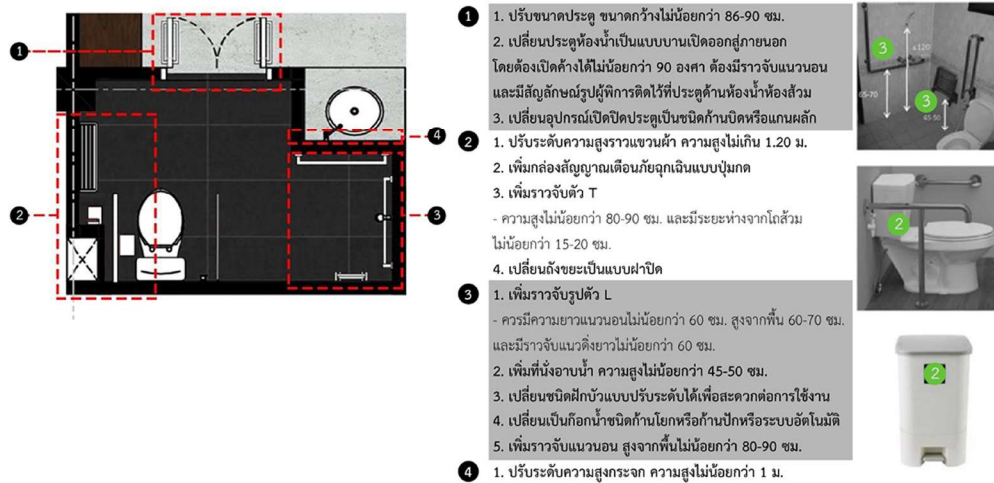
ภาพที่ 12 แนวทางการปรับปรุงห้องนอนของอัมพวาน่านอนแอนด์สปา (ฝั่งห้องนอน)

ที่มา: ปรับปรุงจาก Department of Health Service Support Ministry of Public Health (2020)

ภาพที่ 13 ภาพทัศนียภาพห้องนอนของอัมพวาน่านอนแอนด์สปา ก่อนปรับปรุง (บน) หลังปรับปรุง (ล่าง)

(3) ห้องน้ำ เนื่องจากสำรวจพบว่า ห้องน้ำค่อนข้างแคบจึงไม่มีพื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับการหมุนกลับตัวของรถเข็น ดังนั้น ผู้สูงอายุที่เข้าพักควรจะเป็นผู้สูงอายุที่สามารถเดินได้หรือใช้ไม้เท้าช่วยพยุงตัวเท่านั้น และ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการออกแบบและปรับปรุงกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ประเมินทั้ง 2 ระบบ (ดังตารางที่ 1) ประกอบด้วย ราวจับต่าง ๆ ระดับของอุปกรณ์ เพิ่มอุปกรณ์เสริม และสัญญาณเตือนภัย ดังภาพที่ 14 และภาพที่ 15

ภาพที่ 14 แนวทางการปรับปรุงห้องน้ำของอัมพวนานอนแอนด์สปา
ที่มา: ปรับปรุงจาก Jarutach (2015)

ภาพที่ 15 ภาพทัศนียภาพห้องน้ำของอัมพวนานอนแอนด์สปา ก่อนปรับปรุง (ซ้าย) หลังปรับปรุง (ขวา)
ที่มา: ปรับปรุงจาก Jarutach (2015)

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการประเมินและออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ได้สร้างเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 2 ระบบ คือ (1) ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุและทุกคน และ (2) มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักได้อย่างสะดวกและปลอดภัย โดยการออกแบบและปรับปรุงผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้ประกอบการทั้งด้านการเงิน เวลา และอายุการใช้งาน (Chancharuwong, 2014) เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการและภาครัฐ ในการเตรียมความพร้อมการบริการด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยวให้รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ (Chaokaew, 2022)

จากผลสำรวจกรณีศึกษาจำนวน 6 โครงการ นำมาสู่แนวทางการปรับปรุงกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกห้องพักโรงแรมและที่พักในจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ (1) ห้องพักที่รถเข็นผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้จำนวน 2 โครงการ และ (2) ห้องพักที่รถเข็นไม่สามารถใช้งานได้ เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เท้าพยางค์หรือเดินได้ด้วยตัวเองเท่านั้น จำนวน 4 โครงการ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดสำคัญในการปรับปรุงห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงขนาดของพื้นที่ว่างภายในห้องพักที่เพียงพอต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ และการหมุนตัวกลับของรถเข็นมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร (Jarutach, 2015) ส่งผลต่อการออกแบบและปรับปรุงห้องพักในเรื่อง ข้อจำกัดของขนาดผังห้องเดิม งานระบบประกอบอาคาร และต้นทุนในการปรับปรุงห้องพักของผู้ประกอบการ เป็นต้น

ดังนั้นการกำหนดแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักเพื่อผู้สูงอายุให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 2 ระบบ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดวางผังห้องและอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เช่น สัญญาณเตือนภัย มือจับประตู ราวจับ และการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ หรือเลือกใช้อุปกรณ์ทดแทนจากวัสดุท้องถิ่น เช่น ราวจับไม้ไผ่ ท่อ PVC เพื่อลดต้นทุนการปรับปรุง (Akarapoti Wong, 2019) เป็นต้น รวมถึงผู้ประกอบการที่พักในปัจจุบัน ควรต้องคำนึงถึงความสะดวกของเครื่องใช้และห้องพักในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) และมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของกระทรวงสาธารณสุข เช่น จัดเตรียมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยและแอลกอฮอล์อย่างน้อยร้อยละ 70 มีการแยกชุดบริการอื่น ๆ สำหรับผู้ให้บริการเป็นรายบุคคล ป้ายแสดงคำแนะนำ แนวปฏิบัติของผู้ใช้บริการ และการปรับตำแหน่งเครื่องปรับอากาศห้องพักทุกห้องให้เหมาะสม เพื่อการไหลเวียนของอากาศ เป็นต้น ซึ่งการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนั้น ผู้ประกอบการโรงแรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะห้องพักคล้ายคลึงกับกรณีศึกษา สามารถนำรูปแบบ แนวทาง และข้อเสนอแนะ

ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพห้องพักโรงแรมนั้น ๆ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องสภาพห้องเดิมและต้นทุนการปรับปรุงเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและทุกคน และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของโรงแรมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถกำหนดเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยหรือการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงแรมและที่พักสำหรับทำกิจกรรมทั่วไป โดยให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุออกมาทำกิจกรรมนอกที่พักมากขึ้น และได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนต่างวัยหรือวัยเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้ทั้งสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจของผู้สูงอายุดียิ่งขึ้น และยังคงใช้มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และด้านการควบคุมโรคในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. ควรสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ส่วนกลางของโรงแรมและที่พัก ที่สามารถรองรับการใช้งานของคนพิการและคนนั่งรถเข็นในอนาคต เพื่อให้คนทุกกลุ่มออกมาทำกิจกรรมได้
3. แนวทางสำหรับการออกแบบใหม่ นอกจากจะเป็นการออกแบบปรับปรุงแล้ว ยังต้องการดูแลรักษาที่ดีด้วย เพื่อให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้ออกแบบปรับปรุงไว้สามารถใช้งานได้ยาวนานและเต็มประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการของโคโควิไฮเทล และโรงแรมอัมพวาน่านอนแอนด์สปา ที่อนุเคราะห์ข้อมูลของโครงการและสภาพแวดล้อมโครงการของทางโรงแรม ให้แก่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยแนวทางการประเมินและออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารอ้างอิง

- Akarapoti Wong, P. (2022). Karn sueksa upakon phuea chai ha raya karn tittang upakon chuai phayung (rao chap) lae raya karn tittang rao chap tee chai watsadu thongthin. (In Thai) [Developing devices for handrail installation and dimensions of handrail installation in local materials]. *Journal of Environmental Design*, (6)1, 74-91.
- Amphawa Nanon Hotel. (2021). **Rup phap khong Amphawa Nanon Hotel**. (In Thai) [Amphawa Nanon Hotel Photo]. Retrieved July 21, 2021, from [https:// www.facebook.com/AmphawaNanon/photos](https://www.facebook.com/AmphawaNanon/photos)
- Association of Siamese Architects under Royal Patronage. (2014). **Khosanoenae karn oakbab sing amnuai khwam saduak samrap thuk khon**. (In Thai) [Facility design suggestions for everyone]. Bangkok: Plus Press.
- Chancharuwong, N. (2014). **Neawtang karn prubprung phuentee phainai khongkarn phak asai samrap phu sung ayu**. (In Thai) [Guidelines for improvement of residential floor area of the elderly housing]. (Master's thesis). Phathumthani: Thammasat University.
- Chaokaew, J. (2021). **Neawtang karn okbaep prubprung saphabwaetlom thang kaiyaphap lae sing aumnuai khwam saduak phuea khon thangmuan: koranee sueksa phuentee suan ratchakarn khet thetsaban tambon Plaiphaya, changwat Krabi**. (In Thai) [design guidelines of physical and facilities improvement for all: a case study of Plaiphaya sub-district , Krabi]. *Journal of Architecture/Planning Research and Studies*, 19(1), 65-82.
- Coco View Hotel. (2016). **Rup phap khong Coco View Hotel**. (In Thai) [Coco View Hotel Photos]. Retrieved August 23, 2016, from [https:// www.facebook.com/cocoviewmaeklong/photos](https://www.facebook.com/cocoviewmaeklong/photos)
- Department of Health Service Support Ministry of Public Health. (2020). **Mattrakarn pongkan lae khuapkhum rok samrab kitchakarn dulae phu sung-ayu rue phu mee phawa phuengphing nai karn pongkan lae khuapkhum karn rabat khong rok tit chuea corona virus 2019 (COVID-19)**. (In Thai) [Preventive and disease control measures for elderly and dependency care businesses in the prevention and control of the outbreak of corona virus 2019 (COVID-19)]. Retrieved July 25, 2021, from [http:// hsscovid.com/files/GuidelineselderlyVer6.pdf](http://hsscovid.com/files/GuidelineselderlyVer6.pdf).

- Department of Tourism. (2020). Khumue karn patibat tam Mattrakarn phonpron kitchakarn lae kitchakam dan karn thongthiao phuea pongkan kranphraerabat khong rok tit chuea corona virus 2019 (COVID-19) neawtang patibat samrap chaokhong kitchakarn phu hai borikan phuchai borikan. (In Thai) [Guidelines for compliance with business respite measures and tourism activities to prevent the spread of corona virus 2019 (COVID-19) guidelines for business owners/service providers/users]. Retrieved July 25, 2021, from <http://dmsic.moph.go.th/index/detail/8292>
- Jarutach, T. (2015). Khumue karn oakbab phuea thuk khon. (In Thai) [Universal design guide book]. Bangkok: Tepphenvanich Press.
- Ministry of Interior. (2005). Kotkrasuang kamnot sing amnuai khwam saduak nai arkhan samrap phu phikarn rue thupponlaphap lae khon chara phoso 2548. (In Thai) [Ministerial regulation prescribing accessible facilities for persons with disabilities and the elderly B.C.2005]. Bangkok: Author.
- Ministry of Interior. (2021). Kotkrasuang kamnot sing amnuai khwam saduak nai akhan samrap phu phikan rue thupphonlaphap lae khon chara (chabub tee 2) phoso 2564. (In Thai) [Ministerial regulation prescribing accessible facilities for persons with disabilities and the elderly (no.2) B.C.2021]. Bangkok: Author.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). National tourism development plan no.2 of 2017-2021. Bangkok: Author.
- Ministry of Tourism and Sports. (2020). Rai karn ken truatsop phuea pramoen mattrathan khwam plotphai dan suka anamai nai sathan prakopkan praphet rongraem lae thiphak sathanthi chat karn prachum (SHA). (In Thai) [Checklist for evaluating sanitary safety standards in establishments, types of hotels and accommodations. Meeting Venue (SHA)]. Retrieved July 25, 2021, from <https://www.thailandsha.com/example/th/2.pdf>.